

NEM MELLÉKES HATÁSOK

A Medical Tribune konferenciája a nemkívánatos gyógyszerreakciókról

2009. május 26., kedd
Aesculap Akadémia
1115 Budapest, Halmi u. 20–22.

Sertésinfluenza-jéghegy

Április 27-én este először módosította 2005-ös létrehozása óta a hatpontos veszélyeztettségi skálán a besorolást az Egészségügyi Világszervezet (WHO). A 3-asról 4-esre történő átsorolást – amelyet a

a Mexikóban kitört sertésinfluenzát a világjárványhoz vezető folyamat komoly lépésének minősítette a WHO elnöke, *dr. Margaret Chan*, de hozzátette: ez nem jelenti azt, hogy a pandémia elkerülhet

beavatkozás középpontjába a terjedést megelőző intézkedéseket, s nem az antivirális gyógyszerek sürgősségi alkalmazását kell állítani. *Prof. dr. Angus Nicoll*, az ECDC (European Center for Disease Prevention and Control – Európai Betegségmegelőzési és Ellenőrzési Központ) Influenza-programjának igazgatója az április 28-i sajtótájékoztatóján újságírói kérdésre

válaszolva elmondta: a mexikói esetek csak a jéghegy csúcsát jelentik, egyelőre csak a legelestebb betegeket vesztítettük el.

Lapzártánk idején a WHO a veszélyeztetettségi mutatót 4-esről 5-ösre emelte. (http://www.ecdc.europa.eu/en/files/pdf/Health_topics/Situation_Report_300409-0830-Final.pdf)

DR. VARGA ZOLTÁN

Fotó: Reuters

mutáns H1N1-törzs emberre terjedését bizonyító epidemiológiai adatokra alapoznak –, illetve magát

tetlen. A vírus eltérő jellemzőjű országokban való megjelenése a WHO szakértői szerint azt igazolja, hogy a

A boldogság gazdaggá tesz!

Előfordul, hogy a nagy változások kifejezetten pozitív hatással bírnak a társadalomra, és ez az egészségügy egyik legizgalmasabb paradoxona – véli *Kopp Mária* professzor, a Semmelweis

Egyetem Magatartástudományi Intézetének tudományos igazgatóhelyettese. A német bombázásokat átélt angolok közül kevesebben lettek öngyilkosok, és a világháború után tíz évvel nőtt az élettartamuk. Természetesen ennek részben az is az oka, hogy egészségesebben táplálkozott a lakosság, hiszen nem volt hús, zsír, de ez a tény önmagában nem magyarázza a pozitív változást. A feltételezések szerint az összetartozás-élménynek volt komoly védőhatása. A változások tehát lehet hasznosak: megnőhet az emberek közötti összetartozás-érzés. Segíthet kilábalni a jelenlegi helyzetből, ha a pénztőke helyett a társadalmi tőke erősítése kerül előtérbe.

► *Interjúnk a 3. oldalon olvasható*

Megalakultak az új szakmai kollégiumok

Remélhetőleg a jövőben a korábbiánál jóval többször kéri ki és veszi majd figyelembe a mindenkori egészségügyi miniszter az április közepével megalakult új szakmai kollégiumok véleményét az ágazatot érintő döntésekkel kapcsolatban. A miniszter tanácsadói testületeinek listája az addiktológiai, és érsebészeti kollégiummal bővült.

A Medical Tribune szerkesztősége és kiadója a kollégiumok munkájához sok sikert és jó egészséget kíván!

► *A szakmai kollégiumok névsorát a 8-9. oldalon közöljük*

Haydn minden mennyiségben

Most már teljes gőzzel beindult Haydn ünneplése, remélhetőleg nem ununk rá a manapság egyre frissebbnek, mulatságosabbnak és mélyebbnek tetsző mesterre. Ezt szolgálja például az olyan különlegesség, mint az *Aki hűtlen, póru jár* című marionett-opera előadása (a MűPában, bábokkal együtt, operaszakos hallgatókkal és a Magyar Telekom zenekarral, május 10-én); vagy a régi zene egyik hazai mesterének, *Vashegyi Györgynek* a vezetésével (természetesen az Orfeo Zenekarral), nagyszerű énekesek közreműködésével Michael és Joseph Haydn-estje (14-én a MűPában). A Pannon Filharmonikusok előbb Pécsen, majd Pesten (16-a, MűPa) ugyancsak Haydn-ből készültek. És talán elsőként kellett volna említeni a május 16-án, az Óbudai

Társaskörben fellépő Semmelweis Vonónégyest (tagjai: *Kelemen László*, *Székely György* – hegedű, *Ostoros Gyula* – brácsa, *Asbóth Richárd* gordonka, és nem kisebb zongorista

működik közre, mint *Vásáry Tamás* – a műsoron Schumann zongoraötöse mellett Haydn *F-dúr vonónégyese* is szerepel.

K. C. GY.

Célkeresztben az uniós pályázatok

Okok és miértek

Nem festett rózsaszínű képet európai uniós pályázatokkal kapcsolatos beszámolójában *Horváth Zoltán*, az egészségügyi tárca szakállamtitkára az Országgyűlés egészségügyi bizottsága előtt. A programok egy része csúszik, pedig a gazdaság élénkítése érdekében rendkívül fontos lenne, hogy az állami beruházások

mihamarabb elinduljanak. A pályázatírók túlvállalják magukat, és gyakran nem élnek a keresztpályázatok által igénybe vehető pluszforrások megszerzésével. Kévszám a szakértő, és sok esetben az összeférhetlenségi szabályok miatt nehéz a pályázatok elbírálásához megfelelő személyeket találni.

► *Folytatás a 4. oldalon*

Fotó: iStockphoto

Az „Év gyógyszere 2008” díj egyik nyertese a

VELCADE
3,5 mg por oldatos injekcióhoz (bortezomib)

a **JANSSEN-CILAG** -tól
a Johnson & Johnson company

A boldogság gazdaggá tesz!

A pénzügyi és gazdasági válság szélsőséges egészségügyi következményekkel járhat. Lesznek, akik elszegényednek és belebetegednek a stresszbe, míg mások munkájuk elvesztésétől való félelmükben egészségesebb életet élnek a jövőben. prof. dr. Kopp Mária, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének tudományos igazgatóhelyettese mélyrehatóan ismeri a magyar lelkiállapotot.

Elképzelhetőnek tartja, hogy az ország kibaszálja a krízisben rejlő esélyt, és megerősödik a válság hatására?

– A vizsgálataink eredményei azt mutatják, hogy a magyar társadalom erősen individualista beállítottságú. Ebből a szempontból nézve az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Anglia és Hollandia után rögtön Magyarország következik a „ranglistán”. Ezzel szemben szomszédaink mind kollektivisták, azaz nagyon jól szervezhetőek, ha kell, parancsszóra egyszerre tudnak lépni. Ám a sokszínű, individualista társadalomnak is van előnye: azáltal, hogy nálunk szinte minden körülmények között az egyéni célok és a vágyak elérése áll a középpontban, nagyon sok ötlet születik. De az individualizmusnak, kreativitásnak van hátránya is, így például az alkotó emberek művészek, tudósok között gyakoribb a bipoláris zavar előfordulása. Hozzánk képest a többi individualista országban azonban sokkal alacsonyabb az anómia, azaz a bizalmatlanság, az emberek elfogadnak közös értékeket, erős a nemzeti azonosságtudatuk, vannak olyan közös céljaik, amelyek összetartják őket, ránk viszont az a jellemző, hogy egymás ellen fordulunk. Ennek az lehet az oka, hogy az '56-os forradalom után a politika rádöbben arra, az összetartozás-élmény, a társadalmi kohézió a legveszélyesebb a számára, ezért megpróbálta elnyomni a nemzeti azonosságtudatot és célzatosan kezdte terjeszteni a fogyasztói ideológiát. És a polgárok valóban „a kicsit választották a kicsi helyett”. A kereskedelmi tévék propagandája ma is meggyőzi őket, és nem a magyar, hanem az olcsóbb külföldi termékeket választják. Ugyanis nemcsak a diktatórikus hatalomnak, hanem a fogyasztói szemléletből hasznát húzó cégeknek is az az érdekük, hogy az egyének ne tartozzanak közösségbe, mert leginkább a magányosan szorongó ember manipulálható.

Azaz Magyarország a többi országhoz képest mélyebbről próbálja magát felverekedni?

– Hazánkban a társadalmi tőke és az anómia mutatói elképesztően rosszak. 2002-ben a megkérdezetteknek még „csak” a 40 százaléka vallotta, hogy a legbiztosabb nem bízni senkiben, senki sem törődik azzal, mi történik a másikkal, nincsenek közös értékek és célok. Ez az arány mára 70 százalékra emelkedett. Ezzel szemben a svédek 30 százaléka vélekedik így. A hazai lakosság atti-

túdja jókora stresszforrás, amely jelentős mértékben befolyásolja az idő előtti halálozást. Holott a társadalmi tőke nagyon komoly gazdasági erőforrás. Az emberek közötti bizalom, az, hogy egy vállalkozóban, a munkatársaimban megbízhatok, alapvető lenne a gazdaság számára.

Mi jelenthetné a kiutat?

– Teljesen logikus lenne, ha most, amikor a pénztőke szerepe megingott, rádöbbenénk: a fogyasztói társadalom értékrendje, vagyis az, hogy valaki értékesebb, ha jobb kocsija, jobb farmerja, dekoratív barátnője van, egyáltalán nem teszi boldogabbá az embert. Magyarország ma nagyon boldogtalan ország. Valom, hogy ez nem alapvető tulajdonságunk, de sajnos pillanatnyilag ez a helyzet. Intézetünk részt vesz egy uniós pályázatban, amelynek kapcsán a boldogság egészségvédő hatását vizsgáljuk. *Daniel Kahneman*, az első pszichológus, aki közgazdasági Nobel-díjat kapott, szintén ezt kutatta, s kimutatta, hogy a boldog országok sokkal jobb helyzetben vannak anyagilag. Az erős fogyasztói értékrenddel jellemezhető országokban élők rosszkedvűbbek, a férfiak idő előtti halálozásában egyértelműen közrejátszik az a stressz, hogy attól rettegnek, lemaradnak a versenyben. Ehelyett újra fel kellene fedezni azt a régi bölcsességet, ami pár évtizede ellefejtődött, hogy a tartós bizalmon alapuló társas kapcsolatok az életmódtényezőknél is sokkal komolyabb egészségvédő hatásúak.

Mindenféle társas kapcsolat számít?

– Egy követéses vizsgálatunk során arra voltunk kíváncsiak, hogy 2002 és 2006 között a 40–69 éves korú férfiak közül hányan haltak meg, és korábban milyen életkörülmények között éltek. Azt tapasztaltuk, hogy a vizsgálatban részt vevő férfiak 8,8 százaléka – és a nők 3,5 százaléka – hunyt el. A férfiaknál, ha 2002-ben volt feleségük és jó házasságban éltek, ötször nagyobb volt a túlélés valószínűsége. Ha kontrolláltuk az adatokat dohányzás, kóros alkoholfogyasztás, iskolázott-

ság, tehát a hagyományos rizikó-tényezők szerint, önmagában a feleséggel való szeretetteljes kapcsolat háromszoros túlélési esélyt jelentett. Ekkora hatása semmi más tényezőnek nincs. Mi írtuk le először, hogy ha egy férfinak jó a kapcsolata a gyerekével, az kétszeres túlélést jelent, és érdekes módon ebben a korosztályban a férfiak számára a gyerek fontosabb egészségvédő tényező, mint a nőknél. Hasonló jelenség az állatvilág-

Fotó: Bodó Gábor

ban is megfigyelhető: azoknak az emberszabású majmoknak, amelyek egy dominancia-rangsorban állandóan harcolnak, ugyanúgy meszesednek az artériáik és infarktust kapnak, mint a fogyasztói versenyben részt vevő emberek, míg azoknak a majmoknak, amelyek rendszeresen játszanak a kicsinyeikkel, sokkal jobb az egészségi állapotuk.

Népegészségügyi szempontból az lenne a leghatékonyabb, ha az embereket megtanítanák arra, hogyan kell a kapcsolataikat jól működtetni?

– Pontosan! Kitűnően szemlélteti ezt a svéd példa: ott a népegészségügyi program legelső pontja foglalkozik a társadalmi tőke, a kölcsönösség, a civil szervezetek erősítésével. Ma Magyarországon annak a valószínűsége, hogy egy férfi megéri a 65. életévét, 64 százalék; Svédországban viszont 86 százalék; Európában a svájciakkal együtt ők élnek a legtovább. Igaz, hogy gazdaságilag jóval fejlettebbek, mint mi, de minden vizsgálat azt mutatja, hogy a társadalmi tőke alapvetően befolyásolja a gazdasági teljesítményt is. Továbbmenve, a svéd népegészségügyi program második pontja azzal foglalkozik, hogyan alakítható ki biztonságérzet az emberekből. Ebből a szempontból ma az uniós államok közül Magyarországon a leg-

súlyosabb a helyzet, itt a legmagasabb a bizonytalanság kerülése, tehát a mai magyar társadalomban a szorongás, amit ez a mutató leír, igen magas. A harmadik legfontosabb a svéd népegészségügyi programban a munkahelyi stressz csökkentése, a jó munkahelyi légkör kialakítása. Sokat küzdöttem azért, hogy ennek jelentőségét nálunk is felismerjék, hiszen hihetetlen nagy gazdasági veszteségeket okoz a tartós munkahelyi stresszel összefüggő egészségromlás. Nyolc évvel ezelőtt, 2001-ben megszületett az ezzel foglalkozó uniós direktíva, ami nálunk is érvényes. Minden egyes vezető munkaköri kötelessége a munkahelyi stressz megelőzése, a dolgozók mentális egészségének őrzése. A tartós stresszhelyzet létrejöttét, vagyis a rossz munkahelyi légkört, az önkényeskedés kialakulását kell megszüntetni. Angliában már sok per indult emiatt, és sok vezetőt küldtek készségfejlesztő tanfolyamra, ha bebizonyosodott, hogy a dolgozók munkaképesség-csökkenése a munkakörülményekkel függ össze. Vagyis a siker érdekében szemléletváltást kell(ene) szorgalmazni a népegészségügy területén.

Korábban említette, hogy a magyarok alapvetően nem boldogtalanok. Mire alapozza ezt az állítását, hiszen olyan magas nálunk a depresszió előfordulása, mint sehol máshol az unióban, és az öngyilkosok számában is csak a Baltikum előz meg minket?

– Szerintem nem igaz, hogy a magyar depressziós nép. Nálunk a bipoláris, ciklotím kórkép előfordulási aránya magas, ami azt jelenti, hogy a magyar nagyon tud lelkesedni, amikor vannak közös célok, így a romániai forradalom vagy a nagy árvizek idején is. Az '56-os forradalom alatt jól látszott ez, az emberek össze tudtak fogni, de aztán jött az elkésredés, megugrott az öngyilkosságok száma, majd elkezdődött az egészségi állapot romlása. A '60-as években még jobbák voltak a mutatóink, mint Ausztriának, Angliának. Vagyis időről-időre lényegesen változik a kép. A magyarok nem sérülékenyebbek, mint mások, csak a '70-es években kialakult folyamatok eredményeképp szorulna ma a felnőtt népesség 17 százaléka, azaz majdnem minden ötödik ember depresszió elleni kezelésre.

Azért akad példa az egészségi állapot javulására is?

– Finnországban a '60-as években a mi mai helyzetünkhöz ha-

sonlóan rendkívül rosszak voltak az egészségi mutatók, de a finn nők összefogtak a közös cél, a férfiak megmentése érdekében. „Nem akarunk özvegyek lenni!” feliratú transzparenszekkel vonultak az utcára, a falvak, városok lakói egyesült erővel segíteni kezdték a lecsúszófélben lévőket, a munkanélkülieket, az alkoholistákat. A társadalmi tőke erősödésével jelentősen javultak az egészségi mutatók. A svédeknel szintén működik ez a módszer, a közösség erősítése és az összefogás. Mi is részt veszünk a tapasztalataink alapján indított Európai Szövetség a Depresszió Ellen munkájában. Szolnokon két év alatt beindítottunk egy programot, amelyben először feltrépezük a segítő foglalkozásúakat, majd kapcsolatháló építettünk ki közöttük és információval láttuk el őket, hogy miként előzhető meg a depresszió, hogyan lehet segítséget kérni. Egészen hihetetlen eredmények születtek: 2005–2006-ban, amikor a program folyt, 30-ról 13 százezrekre zuhant vissza az öngyilkosságok száma, és a csökkenés a következő évben is folytatódott. A közeljövőben ugyanilyen programot indítunk Miskolcon. Országos munkahelyi stressz megelőző programunkra (www.selye.hu) már több egészségügyi intézet is jelentkezett.

Ronthat az emberek állapotán, hogy ma mindenhol, tévéből, rádióból az dől, hogy valóság van?

– A válságkommunikációban azt kellene szuggerálni, hogy itt az ideje változtatni! Szorosabbra kell szőni a társadalmi hálót, például az idősebbek és a fiatalok összefogásával, hogy ne maradjanak magukra a fiatal párok, amikor nagy nehézségek között gyereket vállalnak, és viszont: a fiatalok is segítsenek az öregeknek. Sajnos a civil szervezetek az elmúlt években alig kaptak támogatást, így nagyon meggyengültek. De azért nálunk is előfordul, hogy egy-egy közösség tagjai összefognak, például az országos hatókörű, Nagy-Britanniából indult „Otthon segítünk” mozgalom önkéntesei egy-egy család védnökei lesznek, teljesen ingyen segítenek a mindennapi problémák megoldásában. Kistérségi kutatásunkból az derült ki, hogy a társadalmi tőke erősítésében rettentő sok múlik egy-egy polgármesteren, családorvoson, körzeti védőnőn, hiszen bár az észak-kelet magyarországi régió idő előtti halálozási mutatói a legrosszabbak az országban, ott is akad egy-egy kistérség, amely megközelíti a legjobbat, nyugat-magyarországi eredményeket. Ez is mutatja, hogy ahol a közösség erős, jó a vezetés, bizalom van az emberek között, ott a rossz gazdasági helyzet ellenére is egészségesebbek az emberek.